

פנינים יקרים אמרות טהורות והדרכות ישרות שנשמעו מפי מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת נשא תשפ"ג
פרשת בהעלותך תשפ"ג

בנישאות מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

איזהו דרך ישרה שיבור לו אדם

מהו לשון פלא בניירות

איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר ו) ב. יא לעמוד על מה שהזכיר הכתוב לשון לשון 'פליא' המורה על דבר 'פלא', דייקא בענין הנזירות. והתירוץ בזה בהקדם מה שהקשו בתוס' על התורה (ריב"א: ובעין זה עיין בתוס' - תענית יא. ד"ה אמר שמואל. ב"ק צא: ד"ה אלא שציער) דהנה אמרינן בגמרא (ברכות סג., נזיר ב., סוטה ב.) הוואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. וקשה ממה דאיתא בגמרא (תענית יא., נדרים י., נזיר יט., שם כב., בבא קמא צא:) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר ו יא.), וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין. ואיך יתכן דאמרינן ליה להוואה סוטה בקלקולה שיחטוא ויצער עצמו מן היין. ובחתם סופר (בפרשתו) תירץ כי הסוטה הפליגה אל הקצה, לכן הוואה תופש הקצה השניה להזיר עצמו מכל וכל. וכתב על פי זה עוד: כי לכן נסמכה ב' פרשיות אלו לומר שאינו טוב להתנהג בשני הדרכים הללו, אלא הדרך אשר ילכו בה הוא הממוצע בין הקצות.

פלא -

עושה הרבה יותר מן הראוי

ועל פי זה ביאר לשון הפסוק איש כי יפליא דקרינן ליה לנזיר עושה דבר 'פלא', כי הוא עושה הרבה יותר מן הראוי, ובא הכתוב להורות דעדיפא ליה לתפוס את הדרך הממוצע. ועל דרך זה ביאר עוד בחתם סופר מה דאיתא בין העשרה ניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש; שאמר התנא (אבות פ"ה מ"ה) לא כבו גשמים אש של עצי המערכה, ולא נצחה הרוח את עמוד העגן. והכוונה שנאמר כאן שבח בני ישראל שנקטו בדרך הממוצע, וזהו כוונת התנא, לא כבו גשמים מה שעסקו בגשמיות, לא כיבה את האש ההתלהבות של שהיה להם עבור עצי המערכה לרוץ המערכה לפני הקב"ה, ולא נצחה הרוח ה' אשר בקרבנו את עמוד העגן מורה על חלק הגשמי, על פי מה שכתב הראב"ד (בהקדמתו לפירושו על ספר היצירה) כי עש"ן הוא עולם שנה נפש, וכלל ישראל נקטו בשניהם בדרך הממוצע.

מפליא לעשות -

שקושר דבר רוחני בדבר גשמי

ונראה להוסיף בזה דאדרבה לשון 'פליא' יורה על האדם אשר הולך בדרך הממוצע, ומקשר ועושה דבריו הגשמיים ודבריו הרוחניים גם יחד, ובעבודתו אינו נסתר מהרוחניות לגשמיות, וכדחזינן בפירוש הברכה מפליא לעשות, שכתב הרמ"א (ס"ו ו ס"א) ועוד יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי, ע"כ, הרי לנו כי אדרבה אדם שאינו הולך בקצה האחרון, הוא עושה דבר 'פלא' במה שקושר דבר רוחני בדבר גשמי. ונראה כי לזה אמר הכתוב איש כי יפליא לקשור דבר גשמי ברוחני, ומשום כך הוא מאלו שעושים לנדור נדר נזיר להזיר, והיינו שיהיה נזיר באופן שיעלה את הגשמיות לשמים, ולא כבחנינת הפלא שעושה יותר מן הראוי, לשם פרישה מכל דבר גשמי, אלא בדרך הממוצע.

ועל פי זה יש לפרש מה שאמרו בגמרא (נדרים ט:.) אמר (רבי) שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחוה, פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שערך זה הנאה (בקבלת נזירות והתגלותו), אמר לי, רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי (שהשתקפה במים), ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי (הנזיר) לו (ליצר הרע), רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים, מיד עצמתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי (שמעון הצדיק) לו (לנזיר) בני כמון ירבו נזירי בישראל, עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה, ע"כ, ויפלא מה אמר שמעון הצדיק לאותו נזיר עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור וגו', הרי הכתוב הוא על כל נזיר ונזיר, ומה נתחדש בו יותר מכל נזיר אחר, אמנם על פי מה שנתבאר דיש ב' מיני נזירות, אחד שעשה מעשה 'פלא' יותר מן הראוי והלך לקצה האחרון, והשני שהולך על דרך הנכונה

ו'מפליא' לעלות את הדבר הגשמי לרוחני. נראה פשוט דכיון ששמע שמעון הצדיק מאותו נזיר שאמר העבודה שאגלחך לשמים, הרי שלקח את הדבר הגשמי (קווצותיו סדורות לו תלתלים) והעלה אותו אל הרוחני (בגילוחו לשם שמים אחר הנזירות), לכן דייק ואמר לו עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור וגו', היינו על האנשים כמותך הוא שנתכוון הכתוב לומר איש כי 'פליא', על סגנון מעשה ה'פלא' שעשית לקשר גשמי ברוחני, ולעלות את הגשמיות לרוחניות.

סמיכות קריאת פרשת נשא לקבלת התורה

ונראה כי לכן קוראים פרשת נשא מיד אחר קבלת התורה, להורות לאדם אחר שקיבל את התורה, אל יעלה בלבו כי יש לו לנקוט בדרך הקיצוני, בא הכתוב להודיעו שאינו כן, אלא איזהו דרך ישרה שיבור לו; הוא ללכת בדרך הממוצע, ואדרבה בזה ישתמש בגשמיות לחלק הרוחני, וממנו יקח לעבוד את ד' אלוהיו. ויסוד זה איתא משמיה דהרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א (הובא בספה"ק אורח לחיים [להרה"ק רבי אברהם חיים מולאטשוב זיע"א] פרשת בראשית), במה שנאמר בחז"ל במה שהיה אחר שנמסר היצר הרע של עבודת הכוכבים ביד אנשי כנסת הגדולה, ובלשון הזה איתא בגמרא (יומא סט:.) סנהדרין (סד.) אמרו (אנשי כנסת הגדולה) הואיל ועת רצון הוא, נבעי רחמי גם איצרא דעבירה (שימסר בידינו גם יצר הרע של עריות). בעו רחמי, ואמסר בידיהו (ואכן נתקבלה תפילתם, ונמסר בידם). אמר להו (יצר הרע של עריות) חזו דאי קטליתו ליה להווא, (ראו אם תקטלו אותו [התכוון לעצמו] -) כליא עלמא (יכלה העולם, לפי שרק מכה היצר הזה עוסק העולם בפריה ורביה). חבשוהו תלתא יומי (כלאו אותו במשך שלשה ימים. ואכן נפסק כח היצר לגמרי, ולא עסקו עוד בפריה ורביה). ובעו (ובקשו החכמים) ביעתא (ביצה) בת יומא (שגולדה היום), בכל ארץ ישראל - ולא אשתכח (לפי שגם התרנגולות הפסיקו להטיל ביצים) ע"כ. ואמר לרמז בזה כי ביעתא הוא לשון תפילה, וזהו אמרם ובעו ובקשו ביעתא תפילה ראויה,

בת יומא באותו היום שבדקו, אצל כלל ישראל ולא אשתכח ולא מצאו, דמפני שהפסיק החמימות של היצר הרע, 'מיד' היה חסר להם ההתלהבות בתפילה.

בכח רתיחת הדם שיש מכח היצר הרע, משתמש האדם להתלהב בעת התפילה

ובזה ביאר הרה"ק המגיד הא דאמרינן בגמרא (קידושין ז'): בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ויפלא הלא אין המשל דומה לנמשל, שהרי בכל תבשיל - התבלין נטפל לבשר שהוא עיקר התבשיל, ואילו בבריאת היצר הרע והתוה"ק, משמע לשון הגמרא כי היצר הרע עיקר, והתורה תבלין לו ובא ליתן טעם לשבח בכוחות שיש לו מצד היצר הרע. והביאור בזה מגלה לנו הרה"ק המגיד ברוח קדשו; כי אכן יצר הרע הוא מביא להאדם את החמימות, אלא שבידו של בר ישראל ליקח ממנו ולהשתמש בו להתמדת התורה ולתפילה בהתלהבות, נמצא כי אכן היצר הרע הוא עיקר, שהרי אלמלא היצר הרע וכח החמימות שמכניס בנפשות ישראל, היו מתפללים ביבשות ובקריירות, ורק בכח החמימות אפשר להתלהב, אך מפני שהיצר מביא לחמימות גשמי, לכן ח"ו מלאכול בשר תפל, אלא צריכים להטעימה בכח התורה שהוא תבלין, ויבא לו מזה חמימות רוחני, שיתלהב בשלהבת אש קודש ברוחניות.

הקב"ה ברא את עולמו בדברים הסותרים - ויש לנקוט בדרך הממוצע

ואכן הוא היסוד הכלולת את כל הדברים בהנהגות האדם, ונראה לרמוז זאת במקרא שכתוב (דברים יז ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם, בין דין לדין ובין נגע לנגע, דברי יביות בשעריך, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו. דבא להורות כיסוד הני"ל,

בעבודת ד'. או שיעלה על דעתו שיש להשפיע רק רחמים על העולם הזה, ויבטל בחינת הדין שהוא בחינת שופט כל הארץ, וכמו שמורה שם אדני"י שהקב"ה הוא אדון הכל. וכן יילך לקצה האחרון שאותיות נג"ע לא יפקד ולא היה נזכר על פיו. ונמצא חסר לו ברוחניות; שלא יזכה להשיג את השגת עני"ג שנהפך מנג"ע. על כן מצוה הכתוב שלא יילך לקצה האחרון, אלא וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ד' אלוקיך בו, היינו שיעלה את אותו הבחינה לעבודת ד', ויהיה בבחינת ה'פלא' שמקשר דבר גשמי לרוחני.

התחזקות לאדם אחר קבלת התורה

עוד יש לומר סמיכות פרשת נשא לקבלת התורה, ואמר הכתוב נשא את ראש בני גרשון גם הם, ויש לעיין מהו הלשון 'גם הם' הרי קאי עתה עליהם וגילה ממי מדברים. אלא הכונה כי לפעמים אדם מרגיש עצמו מגורש מהסתפח בנחלת ד', אם במה שאין לו חשק ללימוד התוה"ק, או שהכשרונות מטריחים אותו להתייגע ביתר שאת בהבנת כל דבר, אם במה שאין לו חברותא, או שאין לו יישוב הדעת לשבת במקום אחד שעות רצופות. ועל כל אלה האנשים בא הכתוב לחזקם, ואומר נשא רומם ועודד רוחם את ראש של בני גרשון אלו שמרגישים מגורשים, גם הם שידעו כי גם הם חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, והקב"ה חפץ בעבודתם. ובוזה יהיה להם תקומה ויתחזקו בעבודת ד' אחר שקבלו את התוה"ק, ויהי רצון שאכן נזכה לכל האורות הכלולות בכח קבלת התורה במה שקבלנו עלינו עול תורה ומצוות, שמעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, עד שיתגלה מלכותו כי לדי' המלוכה ומושל בגוים, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשוי, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ואמר הכתוב כי יפלא ממך דבר למשפט, אם יהיה בך הנהגות, ואתה צריך להשתמש בבחינת 'פלא', או שייילך לקצוות, או לקשר הגשמי לרוחני; וממשיך הפסוק בדוגמאות לזה - כגון כאשר יבא לו הסתיירה בין דם לדם, רומז על ב' בחינות שיש להאדם בדמו רתיחות דמו מכח היצר הרע, ויש שמהפכו ומתלהב לעבודת ד', וכנ"ל, (ועיין עוד בספה"ק נועם אלימלך פרשת כי תצא), בין דין לדין יש ב' בחינות דין, יש דין בלא אות אל"ף, ויש בחינה של דין שצירף בו את האות אל"ף - שאז מורה על שם אדני"י ואז נמתק הדין באל"ף, ובין נגע לנגע היינו שיש בחינת נגע ויש שעל ידי עבודתו מהפכו לטובה ונעשה מן אותיות נגע צירוף ענג. ועל כל זאת אמר הכתוב כי יפלא ממך דבר למשפט שכאשר ישפוט האדם את דרכיו וצעדיו, יהיה 'פלא' בעיניו, שישפוט שיש לו ללכת אל הקצה האחרון, ויעזוב את הבחינה של רתיחות דמו (וכגון שיעלה בלבבו שמא עליו להיזהר ולישמר מהשתמשות בדמו לגשמיות, כיון שהזהירה התורה וחזרת ושינתה ושיילשה הציווי של איסור אכילת דם; ב' פעמים אמרה תורה ויקרא ג יז, שם ז כז) וכל דם לא תאכלו, עוד אמר הכתוב (שם שם כז) כל נפש אשר תאכל דם ונכרתה וגו', וחזר ונשנה (שם יז י) ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם, ומיד אמר הכתוב שוב (שם שם יב) על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם, שוב כתוב (שם שם יד) ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו, וכן הוא במשנה תורה (דברים יב טז) רק הדם לא תאכלו, וחזר ונשנה מיד אחריו (שם שם כב) רק חזק בלבתי אכל הדם, על כן יש ציווי שלא יעשה כן, ובדרך צחות יש לומר מה שחזר ואמר הכתוב כל כך הרבה פעמים איסור זה, לפי שנפשו של אדם מחמד לשתות דמו של השני, על כן דברה תורה נגד יצר הרע שלא יתנהג כן, ויבטל בחינת הדם מכל וכל, ונמצא שלא יזכה להתלהבות

עד שתהא שלדבת עולה מאליה

אורחות חיים ותוכחת מוסר שצוה משה רבינו את כלל ישראל. זאת ידוע כי גם בכל פרשה ופרשה סדר המצוות והדברים שנכתבו בה הכל מיד ה' השכיל לבוא בכתובים בסדר הזה, ויש פרשיות אשר חזינן חז"ל כי נתייחדו שנאמרו בהם הרבה מצוות יחדיו, כגון פרשת קדושים שנאמרו בה המישים ואחת מצוות, ועל כן אמרו במדרש (ויק"ר כד ה) והוא ברש"י (ט ב) דבר אל כל עדת בני ישראל; מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה, וכן מצינו בפרשת אמור שיש בה שישים ושלוש מצוות, ואכן נקראה בפי חז"ל במשנה (מגילה דף לז, פ"א מ"ה) פרשת המועדות, מפני הקיבוץ הגדול של המצוות שנאמרו בה, נוסף עליהם הפרשיות בסדר דברים, שבו חזרו ונשנו מנין כל המצוות, כגון פרשת כי תצא שיש בה שבעים וארבע מצוות, ופרשת ראה שיש בה גם חמישים ואחת מצוות, ואכן משום כך נקראה בסדר בשם משנה תורה.

היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם ונתייחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר בפי' ובגאולה ממנו). ספר ויקרא; מעשה הקרבנות אשר יקריבו בני ישראל במשכן ובית המקדש, (הטעם בזה כתב הרמב"ן בהקדמתו לספר ויקרא, וז"ל כי כאשר היה ספר אחד בענין הגלות והגאולה ממנו, והשלימו בענין אהל מועד וכבוד השם אשר מלא את המשכן, צוהו בקרבנות ובשמירת המשכן, שיהו הקרבנות כפרה להן, ולא יגרמו העונות לסלק השכינה). ספר במדבר; מסע בני ישראל במדבר עד שנכנסו לארץ ישראל, והמצוות שנצטוו, ומה שהיה עמם, (וכתב הרמב"ן בהקדמתו לספר הזה; וז"ל אחר שביאר תורת הקרבנות בספר השלישי, התחיל עתה לסדר בספר הזה המצוות שנצטוו בענין אהל מועד וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות וכו', והספר הזה כולו במצוות שעה שנצטוו בהם בעמדם במדבר ובנסים הנעשים להם לספר כל מעשה ה' אשר עשה עמם להפליא וספר כי החל לתת אויביהם לפנייהם לחרב וצוה איך תחלק הארץ להם). וספר דברים הוא משנה התורה על כל מה שלמדו עד עתה,

סמוכים לעד לעולם

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (ח ב). הנה התורה הקדושה נתנה ונכתבה בסדר מיוחד, סדר כל חומש וחומש על אופנו, וכל פרשה ופרשה במתכונתו; וכדחזינן בחמשה חומשי תורה; בראשית, מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (עיין רש"י בראשית א א ד"ה בראשית), ונתפרש בו קורות הימים מעת שנברא העולם עד אחר פטירת האבות הקדושים (וברמב"ן בהקדמתו לסדר שמות כתב וז"ל ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחודש העולם ויצירת כל נוצה, ובמקרי האבות שהם כענין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לבא להם). לאחריו בא ספר שמות; אשר בו כתוב גלות מצרים והגאולה, ופרשת הקמת המשכן, (וכך הם דברי הרמב"ן בהקדמתו לסדר זה, וז"ל אחרי שהשלים

פרשת בהעלותך

והנה בפרשתן מצינו שלל דברים ועניינים שונים אשר לכאורה אין להם שייכות ביניהם, א. מצות הדלקת נרות המנורה. ב. קדושת הלויים לעבודה. ג. קרבן פסח שני. ד. נסיעת המחנות על פי ד' ובדגלים איש על מחנהו ואיש על דגלו. ה. חצוצרות למקרא העדה ולמסע המחנות. ו. נסיעת כלל ישראל מהר סיני. ז. פרשתא דויהי בנוסע הארון. ח. חטא המתאוננים. ט. פרשת מרים. יוש לעיין בכל הפרשיות הללו הבאים כאחד - שהרי התורה בא ללמדנו אורחות חיים ותוכחת מוסר, כמו שאמרו במדרש (בר"ר כח ד) **דבר צוה לאלף דור** (תהילים קה ח) **זו תורה**, אם כן מה בא ללמדנו פרשה זו בדרך נלך בה, ובוודאי שיש שורש ששייך לכל הדברים הרבים האלה. וכדחזינו בחז"ל שדרשו לבאר השייכות שיש בין ענין אחד שנכתב ליד ענין השני, ואף הכריעו בכמה הלכות מהא דילפינן 'סמוכים' שהוא אחד ממדות שהתורה נדרשת בהן, לא זו בלבד אלא כשנכתב 'ואלה' אף בא להוסיף על ענין ראשון.

בפרשתן מתגלה הרקוק והסדר שיש בכתיבת התורה

וכפי שנאמר לעיל הכל נכתב בסדר מיוחד, ויש לציין שדבר זה אנו מוצאים ביתר שאת בפרשת בהעלותך, והנה מפרשתא דפסח שני שנאמרה בפרשה זו; ילפינן בגמרא (פסחים דף א) **זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה**, ועל פי יסוד זה מפורש ומבואר הכלל שדברנו לעיל, שהכל נכתב בחשבון מדויק, ויתרה מזו נתגלה לנו על ידי דרש זה כי החשיבות בכתיבת סדר המאמרים, אף יותר חשוב מסדר אמירתם, (ואכן הטעם מה שנשנתה בענין זה; מצינו ברש"י [ט א ד"ה בחדש] ה"ל ולמה לא פתח בו, מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד, עכ"ל). עוד איתא בגמרא (שבת דף קטו-קסו.) **תנו רבנן, ויהי בנוסע הארון ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה, רבי אומר לא מן השם הוא זה, אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו וכו', רבן שמעון בן גמליאל אומר, עתידה פרשה זו שתיעקק מכתבן ותכתב במקומה, ולמה כתבה כאן, כדי להפסיק בין פורענות ראשונה, לפורענות שנייה וכו', ע"כ, הרי לנו שוב שהיה סיבה מיוחדת שנכתבה פרשה שלא במקומה, והכל בחשבון מדויק. הצד השווה ביניהם שדרשו חז"ל מפרשתן **פרשה בהעלותך**, כי את כל מעשה מכתב האלוקים יביא במשפט על כל נעלם, ועלינו לדרוש ולמצוא את הנסתרות, וללמד לנו ולבנו עד עולם.**

עולה מאליה

ולא על ידי דבר אחר

ונראה לבאר בדין; על פי מה דאיתא במדרש (במד"ר טו יד) **עשה לך שתי חצוצרות כסף** (במדבר י ב), **זה שאמר הכתוב** (משלי כד) **ירא את ה' בני ומלך, מהו ומלך, המליכהו עליך**

וכו', **ולא תאמר אברהם בלבד, אלא אפילו משה שנתיירא מן הקדוש ברוך הוא נעשה מלך, לך כתיב** (משלי כד כא) **ירא את ה' בני ומלך, ע"כ, ובספיה"ק שם משמואל** (בפרשתך) **עמד בזה מהו הלשון 'אפילו משה' ומה גריעותא דמשה מאברהם. ותיירך כי הנה במלך מצינו ב' בחינות, כמו שמצינו בגמרא (נדרים כד): לאו מלכא אנא, דמהנינא לך ואת לא מהנית לי, והיינו שמהות המלך להיות משפיע לעם (בחינת דמהנינא לך), ואיננו נשפע מהם (בחינת ואת לא מהנית לי). אך באשר המלך הוא בערך העם כמו ערך הראש לגוף, נמצא שכמו שאצל גוף האדם כל תשוקות הגוף עולות על הראש והמוח ומבלבלין את השכל, כן מחשבות ההמון עם עולין אל מוח המלך ומבלבלין את שכלו. והוסיף בזה בספיה"ק שם משמואל כי העצה היעוצה למלך שלא יתבלבל שכלו ממחשבות ההמון, הוא היראת שמים שהוא מבדיל את שכלו ממחשבות זרות, ורמז בזה מה שאמרו בגמרא (סנהדרין יט:) **שום תשים עליך מלך** (דברים יז טו) **שתהא אימתו עליך**, ובוה שהמלך ירא את ד' נמצא שלם בב' הבחינות; להיות משפיע לעם (בחינת דמהנינא לך), ואיננו נשפע מהם (בחינת ואת לא מהנית לי), כיון שמחשבותיהם אינו משפיעים עליו מאומה. והנה אצל אברהם מצינו שהיה בבחינת משפיע לעם שהיה מלמד תועים בינה ויידעו כי יש מנהיג לבריאה, ומצד שני היה לא היה נשפע שהרי הוא היה היחיד בבריאיה שהאמין בהקב"ה, ונכנס לכבשן האש עבור אמונתו שיש בורא עולם. אך במשה אמר הכתוב (שמות ב י) **כי מן המים משיתהו**, והנה ה'מים' הם חומריים, והיינו שנבדל משה רבינו מן הדברים החומריים, והיתה הסברה נותנת שלגודל מעלתו והתרוממותו לא שייך לקרותו בשם מלך שהוא כערך הראש לגוף, אך כיון שהיה בו במשה רבנו מדת היראה, כמו שאמרו בגמרא (ברכות לג:) **דיראה לגבי משה מילתא זוטרתא היא**, ומכאן זה יכול להיות מלך ולא יהיה נשפע מהרהורי המון העם. ועל כן אמר המדרש **ולא תאמר אברהם בלבד** שהיה בבחינת משפיע, **אלא אפילו משה** שהיה פרוש מכל דבר חומרי, מכל מקום כיון שנתיירא מן הקדוש ברוך הוא ולא יתבלבל שכלו ממחשבות ההמון, **נעשה מלך, לך כתיב ירא את ה' בני** מפני היראת שמים אזי ומלך.**

כללות הפרשה

ועל דרך זה נראה כי ענייני פרשתן באו ללמד על הכלל כולו, איך יתנהג האדם בגשתו אל עבודת ד' עם סובביו וחביריו, מתי יהיה נשפע מהם ויקבל מהם, בבחינת **מכל מלמדי השכלתי** (תהילים קיט צט), ואמרו (אבות פ"ד מ"א) **איזהו חכם הלומד מכל אדם**. ובאיזה אופן יהיה בבחינת משפיע ואינו נשפע, כמו שאמר הכתוב (תהלים א א) **אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, עוד נפסק ברמ"א** (סי' א א) **ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת**.

הדלקת המנורה

ושמא קא גרים, פרשת בהעלותך דילפינן מהאי קרא **עד שתהא שלהבת עולה מאליה ולא על ידי דבר אחר** (רש"י ד"ה בהעלתך), שעל האדם להיות בבחינת שלהבת עולה ונתעלה

בעבודת ד' בכח עצמו, שיהא לבו בוער בשלהבת אש קודש אל הקב"ה, ולא יהיה תלוי רק אחרים (בבחינת נשפע) כדי להתלהב בתפילתו או להתמיד בתוה"ק.

ועל דרך עבודה יש לומר כן במה שנכתב **בשבחו של אהרן שלא שינה** (רש"י ד"ה ויעש), הכונה בזה, דהנה האדם אם הוא במצב שהוא עצמו אינו ראוי לאותו עבודה, וכל כוחו הוא מכח אחרים, אזי צריך לשנות את עצמו לפני עשיית מעשה המצוה, כדי שיהיה ראוי מכוחם של אחרים להתלהב למעשה המצוה, אך אהרן הכהן לא היה צריך לזה, אלא היה בבחינת שהיה השלהבת עולה מאליה ולא על ידי דבר אחר, נמצא כאשר בא להדליק המנורה לא היה צריך להשתנות.

הקרבת הלויים

אך לפעמים יהיה מוטל על האדם להתקדש על ידי מי שמרבה בו כח הקדושה, זה הוא שאמר הכתוב בענין קדושת הלויים, **וסמכו בני ישראל את ידיהם על ראש הלויים** (ח ע), **והניף אהרן את הלויים** (שם יא), **והנפת אותם תנופה לה'** (שם יג), ואמר הכתוב הטעם לכל זה **שצריכים לקבל קדושתם מאחרים, כי נתונים נתונים המה לי מתוך בני ישראל, תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אותם לי** (שם טו), נמצא כי קדושתם תלויה באחרים.

פסח שני

וגילתה לנו התורה"ק כי כל אדם יכול להיות נתקדש ונטהר שיהא דורש את ה' מעצמו, אף אלו שהם מפשוטי העם שקדושתם תלויה באחרים, מכל מקום יכולים להתעלות שהם מכח עצמם יעבדו את השי"ת ביתר שאת, ולא יהיה תלוי קדושת 'רק' באחרים, על כן אמר הכתוב פרשתא דקרבן פסח שני, שהוא היום טוב שהוסיפו כלל ישראל בכח תשוקתם שהם עצמם האירו בנשמתם להיות חושקים בקיום המצוה, אף שהקב"ה אמר להם כי אינם מחויבים בו, (ומצד מה שאחרים מקיימים את המצוה אין להם שום חובה, שהרי נפטרנו מקיומה על פי ציווי ה'), לא זו בלבד אלא אף בני ישראל שהם בבחינת של טמאים לנפש אדם, מכל מקום יכולים להתעורר מעצמם להיות שלהבת עולה מאליה, להתחנן לקיים המצוה. (ובענין זה אמרתי לפרש מקרא שכתוב [תהילים קמה יב] **להודיע לבני האדם גבורתי**, על פי מה דאיתא במהר"ח [בכמה מקומות, וכתב זאת בפירושו בהגיה על הוזה"ק ח"ב דף יא:] **דחודש אייר הוא כנגד גבורה, וזהו להודיע שיש להודיע לבני האדם, את מה שנמצא בחודש גבורתי, רומז לחודש אייר, אשר בו מתגלה הכח שמוטמן אצל כל איש ישראל, שיכול לגרום שגייע אליו עוד יום טוב**).

איש על מחנהו ואיש על דגלו

והמשיך להורות כן בענין המסעות איש על מחנהו ואיש על דגלו, המורה לעובד את הקב"ה שיש לו לילך על פי מחנהו ועל פי השבט אשר הוא שייך אליו, ויהא שלהבת עולה מאליה על פי שורש נשמתו, ולא יבדוק מה עושים אחרים ואעשה כן גם אני, אלא יתעלה מעצמו וישתוקק מעצמו אל הקב"ה ביתר שאת, לראות איך יכול לקיים עוד מצוה, באיזה דרך יתקרב יותר אל הקב"ה.

ענין החצוצרות

וענין מה החצוצרות מורה על ענין זה כמו שכבר נתבאר לעיל בארוכה על פי המדרש ומה שביארו בספה"ק שם משמואל, כי על המנהיג להיות משפיע ולא מושפע, שיהא שלהבת עולה מאליה - להשפיע, ולא על ידי דבר אחר - להיות נשפע (ועוד שמעתי מאזמו"ר זיע"א תחת אחד השיחים שבענין החצוצרות מרומז דרכי העבודה למנהיגי ישראל, ואכ"מ).

הליכה מהר סיני

וגילתה לנו התורה שאכן דבר זה היה חסר אצל כלל ישראל כאשר הלכו מהר סיני, שאמרו במדרש (הובא בתוס', שבת דף קסז, ד"ה פורענות) שהיו כתינוק הבורח מבית הספר, והיינו שהיה חסר להם הרצון והתשוקה לקיום מצות השי"ת. והעונש של האדם העוזב את הקב"ה הוא ארון ברית ה' נסע לפניו דרך שלש ימים לתור להם מנוחה, כמו שביאר בכלי יקר (בפרשתו) וז"ל משל לשנים שהולכין זה מזה, זה הולך מיל למזרח וזה למערב נמצא שהם רחוקים זה מזה שני מילין, כך אמר הכתוב כי המה נסעו מאחרי ה' ונוזרו אחר דרך שלושת ימים מן השכינה, ולעומת זה גם ארון ברית ה' נסע לפניו להתרחק מהם דרך שלושת ימים, נמצא ריחוק דרך ששה ימים

מעשה מרים

אכן כיון שיהיה לאדם הרצון והתשוקה להיות שלהבת עולה מאליה ולא על ידי דבר אחר, יתנוצץ היצר הרע באיצטלא דרבנן לקנאות קנאת ד', לעורר פקפוק על אחרים, כיון שנתעלה במעלות קדושים וטהורים, וגם הוא אדם חשוב ולא רק מנהיגי הדור, על כן בא הכתוב לכתוב מעשה מרים (ובהקדם כי בוודאי אין לנו השגה מה היה שם), שדברה באחיה לומר הרק אך במשה דבר ה', הלא גם בנו דבר, שהיא גם כן בעצמה בדרגה של שלהבת עולה מאליה, ויש לה מדרגות. ובה גילתה לנו התורה"ק כי יש כמה דרגות אצל כלל ישראל, ולפעמים יהיה האדם צריך להגיע אל השני, ויתר על כן, שוודאי שאסור שיגרום הגדרה הגבוהה שיהיה שלהבת עולה מאליה להתגאות על אחרים ולדבר עליהם רעה. ועל כל זאת צוותה לנו התורה"ק (דברים כד ט) זכור את אשר עשה ה' אלוהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים.

ובוודאי שכאשר נמצינו למדים שורש ענין גדול זה, נהיה שלהבת עולה מאליה, להתעלות מעלה מעלה בעבודת ד', עד שנזכה לעלות השלהבת בבית מקדשינו במהרה בימינו אמן.

ביניהם, כדי לתור להם מנוחה, מן המצוות אשר מאסו בהם, עכ"ל.

פרשת המתאוננים

ובפרשת המתאוננים; בפשטות הוא מה שאמר הכתוב (יא ד) והאספסוף אשר בקרבנו התאונו תאוה, וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר, שכלל ישראל נמשכו אחר הערב רב שנתאו לאכול בשר, ונכשל שבכו גם הם לפני משה ואהרן, וזה בא ללמד שלא יהא נשפע מאחרים לרעה.

ועל דרך רמז יש לומר על פי מה דאיתא בספר פנים יפות (בפרשתן) כי משה רבנו היה בדרגה שנאמר (חבקוק א יג) טהור עינים מראות רע והביט אל עמל לא תוכל, וכיון שהיה בפרשת המתאוננים בבחינת ובעיני משה רע, חשש שירד מדרגתו על כן בקש ואל אראה ברעתי, ועי"ש מה שהאר"ך בזה. ובספה"ק שם משמואל (בפרשתן) הוסיף בזה כי הכל היה מחמת הענוה שהיה במשה רבינו, על כן חשש שמא נפגם מחשבתו וראות עיניו, מכח מחשבת כלל ישראל, אך האמת היתה שלא נפגמה כלל, עי"ש באורך. ומכל הנ"ל חזינן שמשה רבינו היה מתיירא שמא עדיין לא הגיע למצב שיהא שלהבת עולה מאליה, ושמה הוא נתפס בעון הדור ובמחשבותיהם.

להודיע לבני האדם גבורתו (תהלים קמה יב). יש לומר על פי מה דאיתא במהרח"ו (בהג"ה על הוזה"ק ח"ב דף יא) דחודש איירי' הוא כנגד גבורה, וזהו שאמר דוד המלך; דיש להודיע לבני האדם, את מה שנמצא בחודש גבורתו, היינו חודש אייר, אשר בו מתגלה הכח שמוטמן אצל כל איש ישראל, שיכול לפעול בכח תשוקתו שיגיע אליו עוד יום טוב.

יפלא במה שהזוהרה כל כך הרבה פעמים איסור אכילת דם (ויקרא ג יז, שם ז כו, שם שם כז, שם יז י, שם שם יב, שם יד, דברים יב טז, שם שם כב); ובדרך צחות יש לומר הטעם בזה, לפי שנפשו של אדם מחמד לשתות דמו של השני, על כן דברה תורה נגד יצר הרע שלא יתנהג כן, אלא אדרבה יתן ויחזור ויתן עבור חבירו.

איש כי יפליא לנדוד נדר נזיר להזיר (ו ב). אמר הכתוב לשון 'יפליא' המורה על דבר 'פלא', ובחנתם סופר (בפרשתן) ביאר דקרינן ליה לנזיר עושה דבר 'פלא', כי הוא עושה הרבה יותר מן הראוי, ובא הכתוב להורות דעדיפא ליה לתפוס את הדרך הממוצע שלא יהא סותר עבודתו הרוחני עם פעולתו הגשמי. ונראה דאדרבה לשון 'יפליא' יורה על האדם אשר הולך בדרך הממוצע, וכדחזינן בפירושו הברכה מפליא לעשות, שכתב הרמ"א (סי"ו ס"א) יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרב, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי ועל פי זה נמצא דאכן יש ב' מיני איש כי יפליא לנדוד נדר נזיר להזיר, אחד שעשה מעשה 'פלא' יותר מן הראוי והלך לקצה האחרון, והשני שהולך על דרך הנכונה ו'מפליא' לעלות את הדבר הגשמי לרוחני.

ועל פי זה יש לפרש מה שאמרו בגמרא (נדרים טז) אמר שמעון הצדיק וכו', פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו בני מה ראית להשחית את שעריך זה הנאה (בקבלת נזירות והתגלות), אמר לי, רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי (שהשתקפה במים), ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי (הנזיר) לו (ליצר הרע), רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים, מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי (שמעון הצדיק) לו (לנזיר) בני כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדוד נדר נזיר להזיר לה, ע"כ, ויפלא מה אמר שמעון הצדיק לאותו נזיר עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדוד וגו', הרי הכתוב הוא על כל נזיר ונזיר, אמנם על פי מה שנתבאר נראה פשוט דכיון ששמעון הצדיק מאותו נזיר שאמר העבודה שאגלחך לשמים, הרי שלקח את הדבר הגשמי והעלה אותו אל הרוחני, לכן די"ק ואמר לו עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדוד וגו', היינו על האנשים כמוך הוא שנתכוון הכתוב לומר איש כי 'יפליא', על סגנון מעשה ה'פלא' שעשית לקשר גשמי ברוחני, ולעלות את הגשמיות לרוחניות.

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM | להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294